

НОВИ САД - На данашњи дан 1915. године умро је српски композитор и музички писац Исидор Бајић. Музику је студирао код Кеслера у Будимпешти. Био је наставник у Српској гимназији, хоровађа и организатор музичког живота у Новом Саду, аутор вокалних и клавирских дела и сценске музике. Посебну пажњу је посветио обради дела утемељених на српским народним мотивима, а бавио се и теоријом музике. У Новом Саду је 1903. покренуо "Српски музички лист" и "Српску музичку библиотеку" у којој је претежно објављивао композиције савремених аутора. Основао је Музичку школу 1909. и један је од покретача Савеза српских певачких друштава. Дела: опера "Кнез Иво од Семберије", "Српска рапсодија", збирка соло песама "Песме љубави", хорске песме "Соколи", "Еј, ко ти купи", "Зрачак вири", "Из српске градине", аутор је и песме "Јесен стиже дуњо моја".

1776 - Током Америчког рата за независност, британске трупе под командом генерала Вилијама Хјуа заузеле су Њујорк.

1789 - Рођен је амерички писац Џејмс Фенимор Купер, зачетник историјског романа у америчкој литератури. Изградио је литерарни тип пионира на граници, часног, усамљеног, оданог хероја, праузора многих јунака у америчкој књижевности и у филмовима о Дивљем западу. Утицао је и на бројне европске писце пустоловних романа. Дела: романи "Шпијун", "Пилот", "Тхе Браво", "Индијанци", циклус романа "Приче о Кожној Чарапи" ("Ловац на јелене", "Последњи Мохиканац", "Извидник", "Пионири", "Прерија").

1821 - Бивше шпанске колоније, садашње државе Гватемала, Сан Салвадор и Костарика прогласиле су независност.

1830 - Рођен је мексички генерал и државник Порфирио Дијас, председник Мексика од 1877. до 1880. и од 1884. до 1911. Искористио је популарност стечену у борби против француских интервенционистичких трупа да 1876. војним превратом освоји власт, заведе диктатуру са ослоном на САД и омогући продор америчког и британског капитала. Нагомилано незадовољство сељака, али и грађанства и пословних кругова, изазвало је револуцију у којој је оборен 1911. после чега је емигрирао и 1915. умро је у Паризу.

1857 - Рођен је амерички државник Вилијам Хауард Тафт, председник САД од 1909. до 1913. Током председничког мандата војно је интервенисао у Никарагви, која је потом била под америчком окупацијом од 1912. до 1925. и од 1926. до 1933.

1864 - Током лова на јаребице, несрећним случајем убио се енглески истраживач Џон Ханинг Спик, први Европљанин који је у августу 1858. видео афричко језеро Викторија, тврдећи да је оно извориште Нила. Претходно је у јануару исте године с Ричардом Бартоном, који је предводио експедицију, открио језеро Тангањика. Његову теорију о изворишту највеће афричке реке оспоравао је Бартон, који је сматрао да је Тангањика извориште Нила, па је Спик као предводник нове експедиције у јулу 1862. успео да стигне до места на којем Нил истиче из језера Викторија. Спик је погинуо уочи расправе двојице истраживача заказане у Краљевском географском друштву у Лондону. У ствари Нил настаје спајањем код Картума у Судану, Белог Нила који извире из Викторијиног језера и Плавог Нила који извире из језера Тана у Етиопији.

1884 - Отпочео је редовни железнички саобраћај на релацији Београд - Ниш. Почетак градње пруге у јулу 1881. симболично је сребрним будаком обележио краљ Милан Обреновић. Прва свечана композиција том пругом прошла је 4. септембра 1884. Била је то прва редовна железничка линија на територији тадашње Краљевине Србије. Датум почетка редовног саобраћаја на овој релацији прихваћен је касније као - Дан железничара. Најстарија пруга на територији данашње Србије пуштена је у рад августа 1854. и повезивала је Белу Цркву са делом Баната који се данас налази у Румунији.

1890 - Рођена је енглеска књижевница Агата Кристи, аутор низа детективских романа. Дела: "Убиство Роџера Ајкрофта", "Леш у саркофагу", "Убиство у Оријент експресу", "Десет малих црнаца", "Вашар злочина", "Карибијска загонетка", "Никотин", "Тајна замка Чимниз", "Тајна седам бројчаника", "Отворених карата", "Убиство у Месопотамији", "Мишоловка". Написала је и аутобиографију.

1894 - Рођен је француски филмски режисер Жан Реноар, син сликара Огиста Реноара, творац такозваног поетског филмског реализма. У његовим филмовима измешани су сан и реалност, радост и туга свакидашњег живота. Пред Други светски рат снимео је неколико антиратних филмова који су снажно утицали на духовно стање нације. Написао је књиге "Реноар, мој отац" и "Мој живот и моји филмови". Филмови: "Нана", "Кучка", "Мадам Бовари", "Тони", "Злочин господина Ланжа", "Излет", "Велика илузија", "Марсељеза", "Човек-звер", "Правило игре", "Мочвара", "Ова земља је моја", "Жена на

обали", "Река", "Хелена и мушкарци", "Френч канкан", "Тестамент доктора Корделијера", "Доручак на трави".

1904 - Рођен је италијански краљ Умберто II, последњи монарх Италије, који је на престолу провео само месец дана. Постао је краљ у мају 1946, после абдикације оца Виторија Емануела III, али је и сам абдицирао у јуну 1946, пошто су Италијани референдумом оборили монархију. Савојска династија је тада отишла у емиграцију.

1911 - Умрла је Енглескиња Аделина Паулина Ирби, велики добротвор Срба у Босни, у коју је дошла у време устанка Срба против Турака од 1875. до 1878. Потресена страдањима деце избеглица отишла је у Британију да упозна светску јавност с њиховим патњама и формирала је одбор за сакупљање прилога. Прикупила је око 240.000 круна и тим новцем и о свом трошку куповала је храну и одећу и отворила 19 школа у Славонији за избегличку децу. Цео иметак завештала је српском културно-просветном друштву "Просвјета", основаном 1902. ради ширења просвете и српске националне мисли у Босни и Херцеговини, и интернату за васпитање женске сирочади који је основала у Сарајеву, у којем је остала до смрти. Објавила је књигу "Путовање по словенским земљама Турске у Европи".

1916 - У бици на Соми у Првом светском рату Британци су први пут употребили тенкове, направљене према нацрту Ернеста Свинтона.

1916 - Рођена је Олга Лепешинскаја, балерина. По окончању московске Кореографске школе доспела је у Бољшој театар у којем је радила од 1933. до 1963. Прославила се улогама у балетима "Дон Кихот", "Крцко Орашчић", "Успавана лепотица". Подучавала је класични балет, осим у негдашњем Совјетском Савезу, у Француској, Немачкој, Мађарској, Италији, Шведској и Кини. Била је четвороструки лауреат некада највише уметничке, Стаљинове награде.

1918 - Пробијен је Солунски фронт. Прва и Друга српска армија биле су носиоци пробоја, што се испоставило као одлучујуће за слом Централних сила у Првом светском рату - месец и по дана потом капитулирала је Аустро-Угарска, а убрзо и Немачка. Српске снаге пресекле су бугарску војску и присиле Бугарску да 30. септембра 1918. положи оружје. Срби су приликом ослобађања отаџбине наступали тако брзо да је француска команда молила српску Врховну команду да успори напредовање.

1935 - У нацистичкој Немачкој Јевреји су стављени ван закона (у склопу нацистичког расног концепта), а свастика (кукасти крст) раније партијска ознака, постала је званични симбол и стављена је на хералдичка знамења немачке државе.

1945 - Умро је аустријски композитор Антон Фридрих Ернст фон Веберн, један од најистакнутијих експресиониста, чију су музику забранили нацисти. Дела: камерна - за гудачки квартет "Пет ставова", "Шест багатела", оркестарска - "Шест комада", "Пет комада", "Симфонија за камерни оркестар", "Варијације", соло песме.

1946 - У Бугарској је референдумом одбачена монархија и проглашена је Народна Република Бугарска.

1949 - Конрад Аденауер изабран је за првог канцелара Западне Немачке (Савезна Република Немачка) а Теодор Хојс за првог председника.

1961 - Рођена је Соња Савић, српска глумица која је обележила српску и кинематографију бивше Југославије изузетном и бескомпромисним појавом и животним стилем. Дебитовала је у "Лептировом облаку" 1977, играла је у низу филмова и телевизијских серија, а ширу популарност стекла је 1983. улогом Дечке у "Шећерној водици" Бате Прелића. Улоге у филмовима "Давитељ против давитеља" (Шијан), "Уна"

(Миша Радивојевић), "Живот је леп" (Бора Драшковић) учиниле су је популарном широм негдашње Југославије. Друге улоге: "Ми нисмо анђели", "Увод у други живот", "Ни на небу ни на земљи", "Урнебесна трагедија", "Танго је тужна мисао која се плеше", "Хлеб и млеко" ("Златни лав" у Венецији 2001.), "Од гроба до гроба", "Југ југоисток", "Вратиће се роде".

1967 - Командант египатских снага у катастрофалном шестодневном рату Арапа са Израелом у јуну 1967. фелдмаршал Абдел Хаким Амер извршио је самоубиство.

1973 - Умро је шведски краљ Густав VI Адолф, којег је наследио унук Карл XVI Густав.

1983 - Председник владе Израела Менахем Бегин поднео је оставку.

1989 - Умро је амерички писац Роберт Пен Ворен, у чијем је најбољем роману "Сви краљеви људи" насликан успон и пад политичара код којег су неодвојиво сједињени порок и врлина. Познат је и као суптилан песник и поуздан тумач модерне књижевности. Остала дела: романи "Ноћни јахач", "На вратима неба", "Бујица", "Пећина", "Место где ваља доћи", "Брат змајевима", збирке песама "Једанаест песама на исту тему", "Обећања", "Инкарнације", "Одабране песме", есеји "Разумевање прозе", "Разумевање поезије", "Ко говори за црнца?", "Демократија и поезија".

1995 - Савет безбедности Уједињених нација продужио је за још шест месеци делимичну суспензију санкција против СРЈ.

1996 - Вођа италијанске сецесионистичке партије "Северна лига" Умберто Боси прогласио је север Италије Федералном Републиком Паданијом, што су оштро осудиле друге политичке снаге у земљи.

2000 - У француском делу Баскије ухапшен је најтраженији шпански бегунац Ињасио Грасија Арегуи, према званичном Мадриду вођа баскијске терористичке групе ЕТА.

2001 - Председник Џорџ Буш први пут је изјавио да су САД "у рату", означивши вођу исламистичке терористичке мреже Ал Каида, Саудијца Осаму бин Ладена, као организатора терористичких напада четири дана раније на Њујорк и Вашингтон.

2002 - Јужна и Северна Кореја споразумеле су се да отпочну уклањање мина дуж границе двеју земаља.

2006 - Преминула је Оријана Фалачи чувена италијанска новинарка и ратни извештач. Фалачи је постала позната по бескомпромисним наступима приликом интервјуа које је водила са личностима попут бившег америчког државног секретара Хенрија Кисинџера или палестинског лидера Јасера Арафата. У њеној најпродаванијој књизи "Бес и понос", коју је написала као одговор на терористичке нападе 11. септембра у САД, Фалачијева је иступила с веома оштрим антимуслиманским ставовима.

2008 - Обелодањено је да је банкротирала "Лиман брадерс" четврта по величини америчка банка. Формално "Лиман брадерс" је тада затражила заштиту од банкротства пред повериоцима њујоршком суду за банкротства. Испоставило се да је "Лиман брадерс", која је постојала 158 година и у тренутку пропасти запошљавала готово 26.000 људи била дужна 613 милијарди долара, иако су претходно годинама пласирани лажни биланси. Био је то увод у финансијску кризу света каква се није догодила од краха берзе октобра 1929. Вредност акција пала је 40 одсто, и поред чињенице да је Управа федералних резерви САД интервенисала огромним средствима. Уследило је опште неповерењу у свету финансија и глобална светска криза.

(Танјуг)